БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОЎНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА.

ГАЗЕТА УЗНАГАРОДЖАНА ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

ЧАЦВЕР
3
КАСТРЫЧНІКА
№ 22(1 86)

Чулі?

Са сховішча — у залы

Дзяржаўны Мастацкі музей рэспублікі Беларусь, экспазіцыя якога ніколі не адрознівалася асаблівай разнастайнасцю, нарэшце, вырашыў парадаваць сваіх наведвальнікаў. Тут праходзіла выстаўка «Заходнееўрапейскае мастацтва XVI—XX стагоддзяў».

Жывапіс, скульптура, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва. З'явілася нагоды на выстаўцы магчымасць убачыць тое, што раней старанна захоўвалася ў музейных сховішчах. Гэта творы мастакоў Польшчы, Швецыі, Галандыі, Бельгіі, Францыі, Аўстрыі, Італіі. Аб высокім узроўні выстаўкі сведчыць, напрыклад, тое, што тут прадстаўлены ажно тры скульптурныя работы Жана-Антуана Гудона: «Бенджамін Франклін» «Вальтэр», «Вальтэр, які сядзіць у крэслах», палатно Жана Франсуа дэ Труа «Сусана і старыя» і шмат іншых цудоўных твораў.

ФОТАПОЗІРК

ШКАДА!

Дзесяць дзён — тэрмін не такі ўжо і вялікі, але група студэнтаў з Франкфурта-на-Майне атрымала магчымасць на ўласныя вочы пабачыць тое, пра што пішуць аб нашай краіне нямецкія карэспандэнты. Аказваецца, усё не так дрэнна, як яны ўяўлялі сабе. Штодзённыя наведванні розных арганізацый і сытныя абеды ў рэстаранах канчатко[illegible] развеялі іх сумненні ў [illegible]што ў Савецкім Саюзе — [illegible]ачатку нават не верылі. Пакуль для поўнай перакананасці не запрасіў іх у госці студэнт гістарычнага факультэта Іван Рак.

27 членаў дэлегацыі жылі ў адной з вёсак Маладзечненскага раёна, дзе ім пашчасціла паспрабаваць капаць бульбу «па-нашаму». Збіраючыся дамоў, амаль кожны пажадаў набыць у якасці сувеніра рускую фуфайку.

Што засталося рабіць савецкім студэнтам? Бедаваць, што не могуць пакуль гэтаксама наведваць кожную з заходніх дзяржаў. Шкада!

А. ГУСАК,
фота аўтара.

НУ [illegible]

А медалі — на сметнік!

Прыёмная камісія савецка-амерыканскага факультэта менеджмента Іркуцкага дзяржуніверсітэта скасавала льготы для медалістаў. Іх сярод абітурыентаў аказалася занадта многа. Дыплом жа факультэта будзе мець юрыдычную сілу і на тэрыторыі ЗША. Не дзіўна, што конкурс сярод жадаючых яго атрымаць быў 9 чалавек на месца. Вось і давялося не звяртаць увагу на залаты бляск медалёў.

ЯКРАЗ ДЛЯ ВАС

ДРУГУЮ СПЕЦЫЯЛЬНАСЦЬ

на факультэце грамадскіх прафесій можа набыць кожны, хто пажадае. Факультэт працягвае работу па падрыхтоўцы

- **інструктараў воднага і пешага турызму,**
- **мастакоў-афарміцеляў,**
- **сцэнарафістаў,**
- **арганізатараў па рабоце з дзецьмі і падлеткамі.**

ЗАПІС ПРАВОДЗІЦЦА Ў ПАКОІ № 61 У БУДЫНКУ БУХГАЛТЭРЫІ (БАБРУЙСКАЯ, 9) З 11 ДА 16 ГАДЗІН. ТЭЛЕФОН 96-11-22.

Тысяча і адзін рэцэпт адпачынку

Першакурсніку здаецца, што сёняшнім днём не да забаў і гульбішчаў. Гэта нялёгка, прызвычаіўшыся да школьнай сістэмы штодзённай верагоднасці адказу ля дошкі, уважліва слухаць па некалькі гадзін запар і дысцыплінавана наведваць лекцыі, калі да практычных і семінараў яшчэ далёка. А вось не менш далёкая сесія пужае не на жарты.

Усё так, вы маеце рацыю, шаноўныя. Праўда, і мы, прапануючы ў пачатку навучальнага года свае рэцэпты адпачынку, ні ў якім разе не прэтэндуем на ролю дыверсантаў у лагеры шчыруючых выдатнікаў. І ўсё ж раім вам развіваць здольнасці не толькі ў навуцы і вучобе. Бо спяваць, танцаваць, займацца спортам не менш важна, чым трымаць у руках «чырвоны» дыплом. А мы чым можам дапаможам.

ЦІ ПРАЎДА, ШТО...

— Белдзяржуніверсітэт лідыруе ў спаборніцтвах ВНУ рэспублікі, займае першае месца па ручной барацьбе, мастацкай гімнастыцы, шахматах, гіраваму спорту;

— пры універсітэце працуе дваццаць пяць спартыўных секцый?..

Праўда.

Як і тое, што пры жаданні вы, безумоўна, знойдзеце сярод іх «сваю». Для аматараў камандных відаў спорту адчынены дзверы секцый па футболу, валейболу, баскетболу, хакею. Калі да жадання вы маеце і высокія спартыўныя вынікі, ёсць шанц трапіць у зборную універсітэта.

Чакаюць вас таксама ў секцыях па мастацкай гімнастыцы, шахматах, фехтаванню, цяжкай атлетыцы і іншых.

Выбар зроблены. Цяпер застаецца пайсці ў спартыўны комплекс, што на вуліцы Кастрычніцкай, і запісацца ў патрэбную секцыю. Прымаюць усіх жадаючых, без якіх бы там ні было абмежаванняў.

І ВЫ ЗМАГЛІ Б

Льецца музыка

Здараецца, па вечарах універсітэт... грае музыку. Здаля чуюцца гукі цымбал, баяна, балалайкі. Гэта рэпеціруе аркестр народных інструментаў. Рэпертуар даволі разнастайны. Не толькі народная музыка, але і класічная, і арыгінальная для аркестра, і старадаўнія рамансы, і музыка краін свету... Што аб'ядноўвае амаль што сорак чалавек?

— Толькі ў аркестры я навучылася разумець, ведаць і граць музыку. Вучобе ў музычных школах не хапае менавіта гэтага,— дзеліцца сваімі ўражаннямі Людміла Блізнюк, старэйшы член калектыва. Дарэчы, яна, як і яшчэ некалькі аматараў народнай музыкі, скончыўшы універсітэт, не пакінула аркестр.

У кожнага з іх шмат звязана з аркестрам. Ёсць нават свая сям'я. «Пажаніліся дзве гітары»,— жартуюць сябры.

І ўспомніць ёсць што. Гэта і ўдзел у розных аглядах-конкурсах, пераможцамі якіх яны не аднойчы былі, і вялікая колькасць гастрольных паездак па рэспубліцы і далёка за яе межамі. Нядаўна аркестр наведаў Заходнюю Украіну. Добрую музыку любяць усюды. А пра тое, што яна сапраўды добрая, сведчаць шматлікія ўзнагароды. За час свайго існавання (аркестр створаны ў красавіку 1947 года) ён атрымаў шмат ганаровых званняў. Вось апошнія: дыпламант абласнога конкурсу народнай самадзейнасці, лаўрэат III Усесаюзнага фестывалю народнай творчасці.

Цяпер калектыў рыхтуецца да ўдзелу ў канцэрце, прысвечаным 70-годдзю універсітэта.

У аркестры разнастайны інструментальны састаў: цымбалы і домры, баяны і акардэоны, ударныя і духавыя, балалайкі і гітары. Мабільнасць саставу абумоўлена перыядычнай узнаўляльнасцю калектыву.

— Мы прымаем усіх жадаючых,— парадаваў кіраўнік аркестра А. В. Шыпялевіч,— галоўнае, каб было жаданне. Безумоўна, лепей, калі чалавек валодае якім-небудзь музычным інструментам. Але і тым, хто не ўмее граць, знойдзецца месца ў аркестры. Для пачынаючых у нас групы цымбалаў і балалайкі.

Усіх жадаючых аркестр чакае кожны тыдзень у панядзелак і сераду ў 19 гадзін у аўдыторыі 601 галоўнага корпуса універсітэта.

У ВІХУРЫ

ТАНЦУЮЦЬ УСЕ!

Хоць раз у жыцці вы марылі навучыцца танцаваць, і не проста добра, а на прафесійным узроўні? Універсітэцкія калектывы захоўваюць шанц для ажыццяўлення вашай мары. Адзін з самых вядомых — ансамбль танца «Крыжачок». Запрашаем зацікаўленых да размовы з яго кіраўніком Сяргеем **КЛІМОВІЧАМ:**

— Калектыву больш за сорак гадоў. За гэты час ансамбль атрымаў званне народнага, стаў дыпламантам сусветнай асацыяцыі універсітэтаў і XII фестывалю моладзі і студэнтаў у Маскве, Лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола. Было шмат паездак па нашай краіне, а таксама за яе межамі — мы наведалі Аўстрыю, Ісландыю, Новую Зеландыю, Германію, усе еўрапейскія сацыялістычныя краіны.

— Для поспехаў ёсць і адпаведны рэпертуар, ці не так?

— Зразумела. Ён у нас інтэрнацыянальны — складаецца з нацыянальных беларускіх, украінскіх, малдаўскіх і іншых танцаў.

— Звычайна для студэнцкіх калектываў характэрна няўстойлівасць саставу. Як у вас з гэтым?

— Удзельнікі «Крыжачка» — старшакласнікі мінскіх школ, студэнты, выпускнікі універсітэта, аспіранты, выкладчыкі. Кожны год састаў абнаўляецца прыкладна на 20 працэнтаў.

— А ці мае «просты» студэнт магчымасць трапіць у ансамбль?

— У нас ёсць дзве групы: падрыхтоўчая і канцэртная. У першую прымаюцца ўсе жадаючыя. Каб трапіць у канцэртную, трэба ўжо мець поўны вопыт выступленняў у танцавальным калектыве.

— І ўдаецца каму-небудзь перайсці з падрыхтоўчай групы ў канцэртную?

— Так. Тым, хто папрацаваў год-два ў падрыхтоўчым саставе,— пасля гэтага можна і на вялікую сцэну. Усё залежыць ад здольнасцей і жадання.

— Як можна да вас запісацца?

— Кожны панядзелак і сераду ў 19.30 мы праводзім рэпетыцыі ў спартыўнай зале, што на чацвёртым паверсе галоўнага корпуса. Прыходзьце!

Вашы шанцы высвятляла
І. ДУБНІК.

САМ-НАСАМ З МІНІСТРАМ

Дзяржадукацыя без СССР?

Старшыня Дзяржкамітэта СССР па адукацыі, мяркуючы па яго выказваннях, абсалютна ўпэўнены, што будучае чалавецтва, цывілізацыі не столькі ва ўмацаванні дзяржаўнасці, колькі ў інтэрнацыянальных сувязях. У яго такі ланцужок асацыяцый: інтэрнацыянальныя сувязі, міжнародныя сувязі, глабальныя праблемы, глабальнае мысленне. Ён упэўнены, што абвясціўшы незалежнасць, заявіўшы ва ўвесь голас аб сваёй самабытнасці, мы ўсё роўна ў выніку прыйдзем да аб'яднання, заснаванага не на сіле ахоўваючых адзінства органаў, але на разуменні і згодзе.

— З мінулага года Дзяржадукацыя СССР стала відазмяняцца, усё больш набываючы рысы саюзна-рэспубліканскага ведамства. СССР, як бачна, хутка стане паняццем гістарычным. Што будзе з Дзяржадукацыяй?

— Спадзяюся, яна захаваецца. Як міжрэспубліканскі ці, магчыма, міждзяржаўны орган. Я веру ў гэта. Яшчэ пры Мікалае Рыжкове
ён дзейнічаў як камітэт міністраў адукацыі ўсіх рэспублік, які вызначаў агульную палітыку ў галіне адукацыі. Прадугледжвалася, што рашэнні будуць прымацца на аснове агульнай згоды. За кожным членам камітэта захоўвалася права мець асабістае меркаванне і дзейнічаць у адпаведнасці з ім.

Адно з першых пасяджэнняў камітэта было прысвечана абмеркаванню новага палажэння аб прыёмных экзаменах у ВНУ. Палажэнне было прынята. У той жа час шэраг рэспублік вырашылі не спяшацца з адменай усіх ільгот. Нехта пажадаў захаваць перавагі для вясковых школьнікаў. Нехта заявіў аб захаванні яшчэ на год старых правіл прыёму для выпускнікоў падрыхтоўчага аддзялення. І гэта нармальна. Яшчэ адно рашэнне, якое мы прымалі ўзгоднена, датычыла глыбокай рэформы выкладання грамадскіх навук. Затым мы абмяркоўвалі рэалізацыю розных саюзных праграм. Большасць рэспублік выказалася за захаванне такіх праграм, як «Змест навучання», «Творчая адоранасць», «Здароўе дзіцяці», «Праект ІВМ — Дзяржадукацыя СССР» і іншыя.

Мы прынялі простую формулу: фонды на ажыццяўленне праграм не абагульваюцца. Дзяржадукацыя ўносіць са сваіх рэсурсаў нейкую частку, а рэспубліка, калі яна зацікаўлена ў той ці іншай праграме, свае грошы выдаткоўвае на сваёй тэрыторыі і сама ўсё кантралюе.

Камітэт адкрыты для ўсіх. Яго работа павінна засноўвацца на разуменні таго, што свет інтэгрыруецца. Мы ўсур'ёз гаворым аб аб'яднанай Еўропе, адзінай еўрапейскай эканамічнай прасторы. Будзе і адзіная адукацыйная прастора Еўропы. Стварыўшы ў некалькіх савецкіх ВНУ кафедры пад эгідай ЮНЕСКО, мы пачалі ўваходзіць у яе. Я думаю, на шляху да новага нашага аб'яднання адукацыі прыгатавана важная, я б сказаў, месіянская роля. Існуе ж прамая сувязь паміж адукацыяй, узроўнем культуры, ладам жыцця і свабодай чалавека — ці не так?

— Ці падрыхтавана наша сістэма адукацыі да такой ролі?

— Нават спроба адпавядаць гэтай ролі — ужо вартая мэта.

— Генадзь Аляксеевіч, шэсць гадоў вы з'яўляецеся міністрам. Скажыце, як ставіліся вашы калегі па ўраду да патрэб адукацыі?

— Адносіны многіх, пэўна, можна было б ахарактарызаваць прыкладна так: будзем багатымі, возьмемся за адукацыю. У гэтай пазіцыі, на жаль, нямала прыхільнікаў сярод заканадаўцаў. Яна глыбока ўкаранілася ў грамадстве, гэта канцэпцыя. Я ж упэўнены, што ў адукацыйнай і маладзёжнай палітыцы мы можам і павінны штонебудзь сур'ёзна зрабіць, толькі наступіўшы на горла тым патрэбам, якія нам сёння здаюцца архіважнымі. Гэта цяжка, але гэта патрэбна. У гэтым сэнсе мяне ўзрадаваў першы ўказ прэзідэнта Расіі, у якім Ельцын вызначыў прыярытэты адукацыі. Да мяне, толькі ён быў надрукаваны, прыехалі журналісты, цікавяцца: як ацэньваеце? Адказваю: станоўча. А яны: указ жа папулісцкі! Гэта вельмі трывожна, калі мы ацэньваем спробу ўзяцца ў першую чаргу за адукацыю як папулізм. Гэта не папулізм, а цывілізаванасць.

— Ці ўсе з гэтым пагадзяцца?

— Трэба працаваць і з заканатворцамі, і з лідэрамі. Вы ўявіце сабе на імгненне: вельмі дзіўная краіна, з неразвітай сістэмай дэмакратыі амаль што рыўком прыходзіць да свабоды слова, да гуманістычных ідэалаў. Успомніце I з'езд. Першы Вярхоўны Савет. Як мы іх чакалі, як бедавалі, адчуваючы, што не атрымліваецца. А чаму не атрымлівалася? Не жадалі? Не маглі, не ўмелі, не ведалі. Пачалі вучыцца. Вучымся. Я баюся зараз ратацыі Вярхоўнага Савета СССР. Ці будзе новы састаў лепшым? Не ўпэўнены. Усённяшнім ёсць людзі, якіх нельга выкрэсліваць: Сабчак, Дзянісаў, Казанік, іншыя. Ім не трэба растлумачваць пра патрэбы. Яны іх не горш за мяне ведаюць, паколькі — прафесары, дацэнты ў гэтай самай сістэме адукацыі. Астатнія ж... І ў іх жа таксама ёсць дзеці.

Гутарку вёў
А. БАРЫСЯКА.
«Поиск», № 36.

ПАДПІСКА-92

ВЕСНІК
Беларускага дзяржаўнага універсітэта

Гэты часопіс уваходзіць у лік тых нямногіх выданняў, якія прапануюць найбольш выгадныя ўмовы падпіскі. 4 рублі 50 капеек — такі кошт гадавой падпіскі на часопіс. Кошт аднаго нумара — 1 рубель 50 капеек.

Зазначым, што нават пры ўстаноўленай цане страты ад выдання павялічацца ў некалькі разоў — павысіліся цэны на паперу, друкарскія работы, паслугі Саюздруку.

Зразумела, лепшая рэклама часопісу — яго змест. Але многае залежыць і ад таго, як прапагандуецца і папулярызуецца выданне. Вось чаму ў час правядзення падпіскі мы разлічваем на дапамогу ў папулярызацыі адзінага ў рэспубліцы навукова-тэарэтычнага часопіса «Веснік БДУ» з боку факультэтаў, кафедраў, выкладчыкаў, супрацоўнікаў і аспірантаў — усіх, хто неабыякавы да будучыні беларускай навукі, каго турбуе адраджэнне нацыянальнай свядомасці, роднай мовы і культуры. Падпіска на часопіс «Веснік БДУ» — справа гонару кожнага, хто працуе і вучыцца ў ВНУ Беларусі.

Напамінаем, што індэкс часопіса ў саюзным і рэспубліканскім каталогах (па серыях) такі: С.I (фізіка, матэматыка, механіка) — 74851; С.II (хімія, біялогія, геаграфія) — 74852; С.III (гісторыя, філасофія, эканоміка, права) — 74853; С.IV (філалогія, журналістыка, педагогіка, псіхалогія) — 74854.

Падпіска на «Веснік БДУ імя У. І. Леніна» прымаецца ў аддзяленнях сувязі, гарадскімі і сельскімі паштальёнамі, прадпрыемствамі па распаўсюджванню друку, а таксама ў спецыяльна выдзеленых кісёках і магазінах «Саюздрук» Беларусі.

РЭДАКЦЫЯ І РЭДКАЛЕГІІ ЧАСОПІСА.

АПЕРАЦЫЯ «БУЛЬБА»

АПЁК

САМАЕ НАДЗВЫЧАЙНАЕ ЗДАРЭННЕ СЕЛЕТНЯЙ УНІВЕРСІТЭЦКАЙ «БУЛЬБЫ», І З ГЭТЫМ ЦЯЖКА СПРАЧАЦЦА,— ПАЖАР. У ПАРАЎНАННІ З АПЕКАМІ, ЯКІЯ ЁН ПРЫНЕС, УСЕ ІНШЫЯ ЦЯЖКАСЦІ, ПРАБЛЕМЫ, НЕДАРЭЧНАСЦІ, ШТО СУПРАВАДЖАЛІ ПРАЦУ СТУДЭНТАЎ НА ПАЛЕТКАХ, ВЫГЛЯДАЮЦЬ ДРОБЯЗЯМІ. І Ў ТОЙ ЖА ЧАС ІХ ЛЯГЧЭЙ РАЗГЛЯДАЦЬ У СВЯТЛЕ ТАГО ВОГНІШЧА... НЯХАЙ ПАГАДЗЯЦЦА З ГЭТЫМ УСЕ, ДЛЯ КАГО НЕ СТАЛА САЛОДКАЙ «БУЛЬБА-91».

Тыя студэнты фізічнага факультэта, з кім сустракаліся прадстаўнікі адміністрацыі універсітэта на працягу паездкі ў гаспадаркі Старадарожскага раёна,— яны, здаецца, пагадзіліся. Зразумела, скардзіліся на тое-сёе: нізкую аплату працы, дрэнныя ўзаемаадносіны з мясцовымі жыхарамі, халоднае жыллё, сумныя вечары, адчуванне бессэнсоўнасці сваёй дапамогі, нарэшце,— але ў параўнанні з пажарам...

Шаснаццаць трэцякурснікаў фізфака жылі ў вёсцы Новыя Дарогі — цэнтры калгаса «10 год Кастрычніка». Іх «бульба» працягвалася толькі два тыдні. Калі шасцёра з шаснаццаці сталі пагарэльцамі, усе вярнуліся ў Мінск...

ВЕРСІЯ ПЕРШАЯ, старшага інспектара інспекцыі Дзяржпажнагляду Старадарожскага РАУС В. Л. ПУНЧЫКА.

20 верасня ў 1.15 гадзін у вёску Новыя Дарогі выехала пажарная машына. Гарэла хата прыватнага ўладання. Гаспадары не жылі ў ёй ужо год. Пабудавана хата была адразу пасля вайны, таму знаходзілася не ў лепшым стане. У верасні сюды засялілі студэнтаў. 19-га ўвечары яны палілі печ, а прыкладна ў 22 гадзіны пайшлі з хаты. Вярнуліся пасля паўночы, калі ўсё ўжо было ахоплена полымем. Хутчэй за ўсё, пажар пачаўся з-за няспраўнасці коміна.

ВЕРСІЯ ДРУГАЯ, старшыні калгаса « 10 год Кастрычніка» С. І. ДАРАШЭВІЧА.

Студэнтаў засялілі ў гэту хату, бо мелі згоду сваяка гаспадароў. Суседзі на хлопцаў не скардзіліся, п'янымі іх ніколі ніхто не бачыў, у той вечар таксама. Пэўна, яны не дагледзелі печ перад тым як пайсці хаты, або комін быў забруджаны...

ВЕРСІЯ ТРЭЦЯЯ, аднаго з пагарэльцаў — студэнта, які пажадаў застацца невядомым. Спіс яго асабістых рэчаў і дакументаў, што пахаваны на папялішчы, уключае 36 пунктаў і мае кошт больш за тысячу рублёў. У іх гаспадара і яго таварышаў па няшчасцю ёсць падазрэнне, што хата запалілася не ад коміна, а ад... рук злодзеяў, якія спачатку ўкралі каштоўныя рэчы. Падстава для такіх думак — неаднаразовыя просьбы мясцовых хлопцаў, каб студэнты прадалі ім джынсы, красоўкі, магнітафон... Пагарэльцы спадзяваліся, што пагарэлішча захавала доказы або абвяржэнні гэтых падазрэнняў, бо ў іх былі металічныя рэчы, якія не магло паглынуць вогнішча. Наш ананімны знаёмы пасля пажару меў рашучы намер правесці асабістае следства — разабраць тое, што засталося на месцы хаты (вы бачыце гэта на здымку)...

ВЕРСІЯ ЧАЦВЁРТАЯ І ЗАКЛЮЧНАЯ. Інспектар В. Л. Пунчык адрэагаваў на пажар у тым ліку і так: «Вось і добра!» — хаця не меў для радасці ніякай нагоды, і не радасць была ў гэтых словах (у раёне згарэла за лета аднаго толькі сена 400 тон). Проста спадзяецца Валерый Леанідавіч, што непрыемнасць, якую давялося перажыць студэнтам фізічнага факультэта БДУ, можа паслужыць добрым урокам для іншых. Для іншых студэнтаў — каб больш пільна прытрымліваліся правілаў пажарнай бяспекі. Для іншых гаспадарнікаў — каб сялілі шэфаў толькі ў надзейнае жыллё ці не запрашалі наогул.

Той пажар абышоўся без ахвяр. На шчасце і на жаль — адначасова, хоць гучыць гэта як блюзнерства. Мы ж здольныя вучыцца толькі на страшэнных прыкладах і жудасных памылках, ад якіх кроў стыне. А такое вось «звычайнае» здарэнне можа застацца наогул не заўважаным тымі, каму належыць рабіць разумныя вывады.

Сяргей Іванавіч Дарашэвіч ужо гатовы быў адмовіцца ад дапамогі студэнтаў назаўсёды, калі рыхтаваўся дастаць грошы з кішэні сваёй гаспадаркі (далёка не самай заможнай у раёне), паабяцаўшы кампенсаваць студэнтам кошт рэчаў, якія згарэлі. Акрамя таго, ён не задаволены дапамогай шэфаў. Мала іх даслалі ў яго калгас, ды і зарабілі яны за два тыдні ўсе разам... 64 рублі з улікам таго, што гаспадарка аплачвала ім 50 працэнтаў сумы на харчаванне. Але — міне год, паспее чарговая бульба, і зноў цяжка будзе абысціся без студэнцкіх рук. Сяргей Іванавіч гэта разумее. Ён «апёкся» на вогнішчы, якое зруйнавала хату яго калгаснікаў, і цяпер, ёсць надзея, будзе прымаць шэфаў больш гасцінна.

А іншыя яго калегі? Яны адмовіліся б ад памочнікаў, каб існавалі ў іншых эканамічных умовах, а добраахвотнікам прапанавалі б утульнае жыллё, якаснае харчаванне, разнастайны адпачынак і ўвесь комплекс бытавых паслуг. Тады б студэнты праводзілі верасень на лекцыях і ў бібліятэках. Тады б ураджай быў вялізны. Тады б столькі гародніны было на паліцах магазінаў і столькі вясёлых твараў навокал. Тады б... І калі?

В. БЯГУН.
Фота Д. ПРЭСА.

ЛОМАНЫ ГРОШ

Магчымы варыянты

◆◆◆

Па-[illegible]аму праводзяць студэнт[illegible]вае канікулы: хто на па[illegible]вым беразе Крыма, хто [illegible]одпай Сібіры... Тыя ж[illegible] вы бачыце на здымку, уладкаваліся на працу ў Германіі і зарабляюць на ўборцы ўраджаю ў дзесяткі разоў больш, чым звычайны савецкі рабочы на сваім працоўным месцы.

Паведаміць свае прозвішчы хлопцы адмовіліся: рэкецІраў баяцца ці афіцыйных асоб?

◆◆◆

ФОТАРЭПАРТАЖ

Моладзь выбірае біржу

◆◆◆

На Беларусі робяць першыя крокі біржы — з'ява, хутчэй забытая і выкінутая з нашай эканомікі, чым новая і нязвыклая. Ім у свой час не знайшлося абсалютна ніякага месца ў жорсткай сістэме сацыялістычнага гаспадарання, а сёння праводзяцца першыя торгі, заключаюцца дагаворы на сотні тысяч рублёў.

Гэтыя здымкі зроблены пад час работы маладой «Белаграпромбіржы». Прадаецца і купляецца бульба, саджанцы, сельгасінвентар, нехарчовыя тавары народнага ўжытку, зерне, насенне. Тое, што гадамі не маглі зрабіць забеспячэнцы-«даставалы», робіцца не біржы лягчэй і хутчэй. Адбываецца пераразмеркаванне рэсурсаў, цэны прыводзяцца ў адпаведнасць з попытам і прапановай.

На біржы шмат маладых твараў — маладое пакаленне ахвотна асвойвае новую перспектыўную справу.

Фота С. ВАСІЛЬЕВА.

◆◆◆

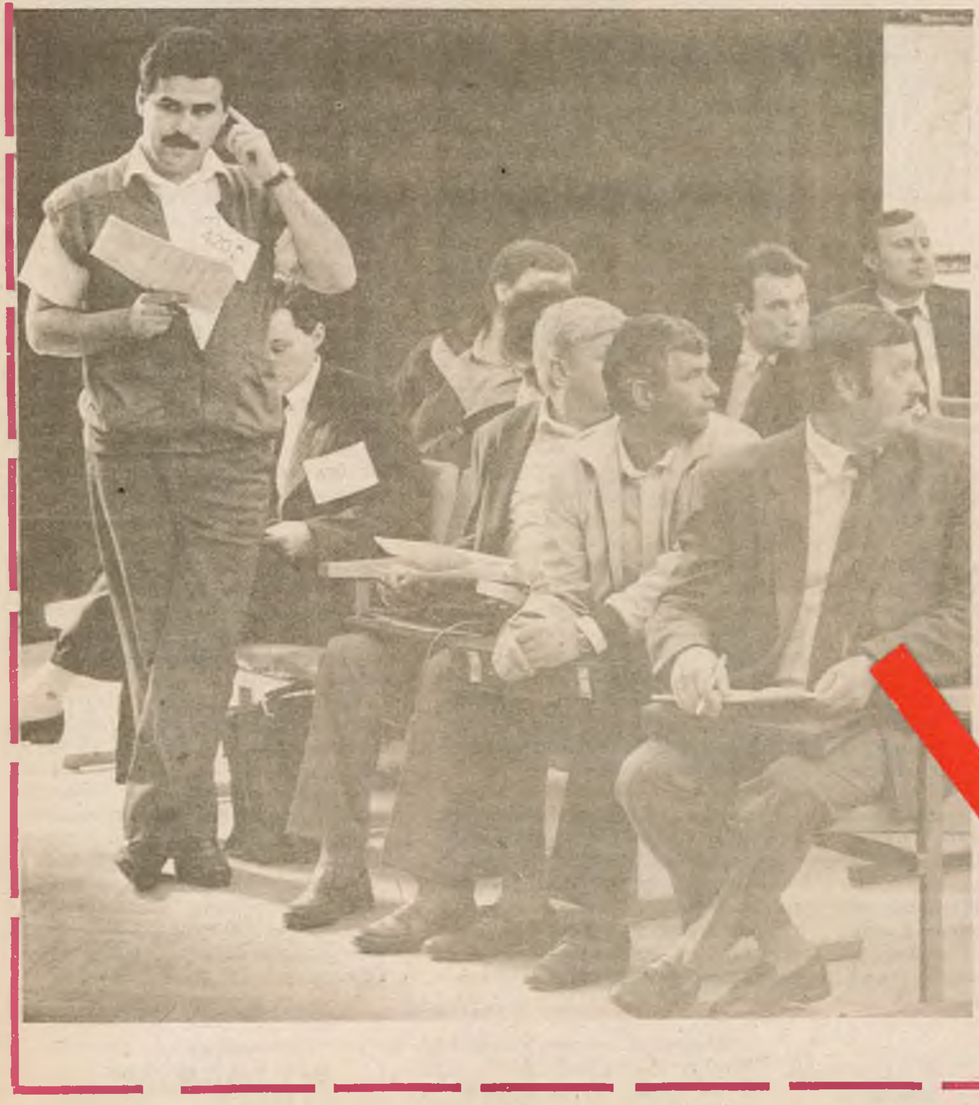

Імя Аляксандры Фядотаўны Манаенкавай добра вядома спецыялістам-моваанаўцам нашай рэспублікі, краіны, замежным лінгвістам, а таксама шырокаму колу настаўнікаў-філолагаў Беларусі і Украіны.

АСОБЫ

Шлях вучонага і педагога

У далёкім 1940 годзе Аляксандра Манаенкава паступіла вучыцца ў Маскоўскі педагагічны інстытут імя У. І. Леніна на факультэт рускай мовы і літаратуры, а ў 1948 паспяхова закончыла аспірантуру, абараніўшы кандыдацкую дысертацыю на тэму «Лексіка гаворак Кашырскага раёна Маскоўскай вобласці».

З 1953 года, калі яна вытрымала конкурс на замяшчэнне вакантнай пасады дацэнта кафедры рускай мовы Беларускага дзяржаўнага універсітэта і пераехала працаваць у Мінск, і да сённяшняга дня жыццёвы лёс Аляксандры Фядотаўны звязаны з Беларуссю.

Руская жанчына з тамбоўскай зямлі знайшла на Беларусі другую радзіму. На пытанне калег, чаму менавіта Беларусь, Аляксандра Фядотаўна адказвае: «Гасціннасць, шчырасць, надзвычайная дабрата беларусаў прывялі мяне сюды. Працуецца тут надта добра. Беларусь мне спадабалася з першага дня, калі я сюды прыехала некалі на навуковую канферэнцыю, працуючы ў Чарнаўцах на Украіне».

Усе гады працы ў Белдзяржуніверсітэце А. Ф. Манаенкава чытае студэнтам курсы рускай дыялекталогіі, фанетыкі і лексікалогіі сучаснай рускай мовы. Пад навуковым кіраўніцтвам А. Ф. Манаенкавай абаранілі кандыдацкія дысертацыі 5 чалавек, і некалькі яе аспірантаў рыхтуюць свае дысертацыі да абароны.

Плённым аказаўся для Аляксандры Фядотаўны беларускі перыяд і ў навуковых адносінах. У 1974 годзе яна абараніла доктарскую дысертацыю, а ў 1978 годзе стала прафесарам. У 1973 годзе выйшла ў свет кніга А. Ф. Манаенкавай «Лексіка рускіх гаворак Беларусі», а ў 1978 годзе — «Руска-беларускія моўныя адносіны». Творча супрацоўнічае Аляксандра Фядотаўна таксама з вучонымі Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа Акадэміі навук рэспублікі Беларусь. Акадэмічны інстытут выдаў кнігі «Пытанні білінгвізму і ўзаемадзеяння моў» (1982) і «Руская мова ў Беларусі» (1985), у якія ўвайшлі і раздзелы, напісаныя прафесарам Белдзяржуніверсітэта А. Ф. Манаенкавай. Гэтыя кнігі Аляксандры Фядотаўны, а таксама шматлікія яе артыкулы ў абсалютнай большасці прысвечаны мове рускіх старавераў, продкі якіх перасяліліся тры стагоддзі назад у Веткаўскі і Добрушскі раёны Гомельшчыны пераважна з курскіх і арлоўскіх земляў Расіі.

У 1989 годзе выйшаў з друку ўкладзены А. Ф. Манаенкавай «Слоўнік рускіх гаворак Беларусі». Ён змяшчае 5290 слоў, зафіксаваных у дзесяці рускіх населеных пунктах Веткаўскага і Добрушскага раёнаў. Слоўнік з'явіўся падагульненнем усёй творчай працы аўтара, прысвечанай вывучэнню мовы рускіх старавераў Гомельшчыны. Гэты слоўнік з'яўляецца, па сутнасці, энцыклапедыяй матэрыяльнага і духоўнага свету стараверау Веткі, у адносінах багатага ілюстрацыйнага матэрыялу — хрэстаматыяй па рускай дыялектнай мове жыхароў гэтай мясцовасці і помнікам Веткаўскага і Добрушскага раёнаў Гомельшчыны і іх насельніцтву ў прамым сэнсе слова, бо з-за чарнобыльскай катастрофы жыхары названых раёнаў, якія моцна пацярпелі ад атамнай радыяцыі, пераселены цяпер са сваіх сталых месц пражывання ў новыя, бяспечныя раёны Беларусі.

Якую са сваіх апублікаваных навуковых прац Аляксандра Фядотаўна больш за ўсё цэніць? Яна лічыць такой працай свой слоўнік. І не дзіва, бо яму яна аддала 34 гады напружанай, карпатлівай працы: яе штогадовыя дыялекталагічныя камандзіроўкі на Гомельшчыну для вывучэння гаворак і збору моўнага матэрыялу, яго апрацоўка, укладанне самога слоўніка і яго выданне.

Няўрымслівай і творча натхнёнай застаецца Аляксандра Фядотаўна і цяпер, у сталым узросце. Яна рыхтуе зараз да друку сваю новую кнігу «Руская дыялекталогія». З калектывам аўтараў яна склала другі слоўнік — «Слоўнік пскоўскіх гаворак Беларусі» (на базе стараверскіх гаворак Жлобінскага раёна), у якім растлумачана звыш 5 тысяч дыялектных слоў. Працуе А. Ф. Манаенкава з іншымі выкладчыкамі кафедры над зборам матэрыялаў, іх сістэматызацыяй і ўкладаннем трэцяга слоўніка — рускіх гаворак старавераў паўночна-заходняй Віцебшчыны.

Прафесар Манаенкава з'яўляецца членам спецыялізаваных саветаў па абароне доктарскіх і кандыдацкіх дысертацый па беларускай і рускай мовах пры Акадэміі навук рэспублікі Беларусь і Белдзяржуніверсітэце, актыўна займаецца грамадскай работай.

Сярод дактароў навук жанчыны займаюць малую колькасць, але многія з іх у навуцы і выкладчыцкай дзейнасці з'яўляюцца гонарам сваёй галіны навукі, ведаў. Нястомны працаўнік, аўтарытэтны педагог, сур'ёзны вучоны з амаль пяцідзесяцігадовым стажам А. Ф. Манаенкава не ўдастоілася, на жаль, ніякіх ганаровых званняў і высокіх урадавых узнагарод. Але яна пра іх ніколі не думала, а ішла наперад па навуковай, творчай і жыццёвай, у многім нялёгкай, сцяжыне.

Павагу ў сваіх калег, вучняў, вучоных-лінгвістаў Аляксандра Фядотаўна заслужыла сваёй сціпласцю, вялікай працавітасцю, дысцыплінаванасцю, прамалінейнасцю, прынцыповасцю, непрымірымасцю да недахопаў, патрабавальнасцю да сябе і іншых.

М. КРЫЎКО,
старшы навуковы супрацоўнік Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР, кандыдат філалагічных навук.

МАСТАЦКАЯ ГАСЦІНАЯ

* * *

1 КАСТРЫЧНІКА ў Екацерынбурзе адбылося адкрыццё трэцяга Усесаюзнага фестывалю неігравога кіно «Расія». На гэты раз замежных гасцей толькі двое — запрасіць іншых не дазволілі арганізатарам сціплыя фінансавыя магчымасці. Падобна, што Екацерынбург становіцца сталіцай фестываляў неігравога кіно.

Чакалася, што ў конкурснай праграме будзе прымаць удзел стужка Аляксандра Сакурава «Прыклады інтанацый», прысвечаная Б. Ельцыну. Але, па ініцыятыве самога рэжысёра, яна перададзена ў шэраг пазаконкурсных фільмаў — каб пазбегнуць уплыву вядомага прозвішча на меркаванні членаў журы.

* * *

У СЛАВУТАГА рамана «Унесеныя ветрам» цяпер ёсць працяг пад назвай «Скарлет», які з'явіўся... праз сорак два гады пасля смерці Маргарэт Мітчэл. Новая частка славутай гісторыі кахання належыць не ёй, а малавядомай амерыканскай пісьменніцы Аляксандры Рыплей. Раман друкуецца адначасова на 14 мовах. Выдавец заплаціў аўтару ганарар пяць мільёнаў долараў яшчэ да таго, як прачытаў рукапіс — унікальны выпадак у гісторыі кнігадрукавання. Хутка вакол рамана пачалася спараўдная ліхаманка...

«Скарлет», між тым, мае яшчэ больш сумную канцоўку, чым «Унесеныя ветрам». Рэт і Скарлет сустракаюцца зноў ля труны Мелані. Яны вырашаюць пачакаць з афіцыйным афармленнем разводу і разам падарожнічаюць па моры на яхце. Калі пачынаецца шторм, Рэт выратоўвае Скарлет жыццё. Здаецца, іх каханне зноў вярнулася... Але Скарлет застаецца з развітальным лістом ад былога мужа. Яна спадзяецца, што здолее вярнуць яго весткай аб дзіцяці, якога чакае. Рэт жа тым часам ажаніўся з Эн Гамільтан...

* * *

САМЫ КАМЕРЦЫЙНЫ фільм Луіса Бунюэля «Дзённая прыгажуня» з Катрын Дзянёў у галоўнай ролі з'явіцца на экранах не толькі відэатэк, але і кінатэатраў — фірма «Мост» набыла права на яго паказ. Некалі заходняя крытыка знайшла ў карціне «абуральную экспансію распусты». А што выявяць у гісторыі маладой забяспечанай жанчыны, якая накіравалася на работу ў публічны дом, савецкія крытыкі і гледачы?

* * *

ФІРМА «МЕЛОДЫЯ» выпускае адзінаццаць пласцінак з агульнай назвай — «Біблія для самых маленькіх». Тэкст чытае Інакенцій Смактуноўскі.

Перад вамі — карціны навагрудскага мастака Кастуся Качана з яго выставы «Зямля мая, зямля маіх продкаў», што праходзіла нядаўна ў Мінскім палацы мастацтваў. На палотнах мастака — мясціны зусім не экзатычныя, а родныя вёсачкі, мястэчкі, ваколіцы — тое, што лёгка пазнаецца кожным, хто жыве на Беларусі.

Фота С. ВАСІЛЬЕВА.

УЖО РЭТРА

Ці памятаеце сябе?

НЕЯК ЛЁГКА і хутка сказалі мы «Бывай!» таму, у чым і з чым жылі так доўга раней, без чаго сябе не ўяўлялі, чым ганарыліся нават. Так імкліва і назаўсёды сталі іншымі? І адмаўляемся пазнаваць сябе былых?

Цудоўная рэч — старыя выданні. Яны захоўваюць непаўторнае адчуванне часу, якое немагчыма захаваць сярод паўсядзённасці. Вы памятаеце, якімі былі дзесяць гадоў назад? Паспрабуйце звярнуцца да старонак часопісаў таго перыяду. Вось, напрыклад, «Советский экран» восенню 1991 года...

З артыкула Т. Акеева, народнага артыста Кіргізскай ССР, пад назвай «Прастора для творчасці»: «Мы гаворым пра выхаванне чалавека камуністычнага заўтра. Але рысы гэтага чалавека ёсць і ў людзях сённяшніх. Я перакананы, што, распрацоўваючы вобразы нашых сучаснікаў, савецкія кінематаграфісты напрамую звяртаюцца да будучыні.

Наша барацьба за камуністычную мараль дасягне мэты, калі наш герой, а значыць, і наш глядач будзе пастаянна думаць аб сваім грамадскім прызначэнні. І, асэнсаваўшы гэта прызначэнне, увасабляць яго ў сваіх учынках, у сваім лёсе.

Сёння, на цяперашнім этапе развітога сацыялізму, паўстае ва ўсёй вастрыні праблема якасці выхаваўчага працэсу, дасягнення дзейсных вынікаў. І шмат у чым яны залежаць ад той школы маральнага выхавання, што праходзяць гледачы, калі сустракаюцца з нашымі кінатворамі...»

Заметкі пад рубрыкай «На розных шыротах»: «БУДАПЕШТ». У рамках кінафестывалю сацыялістычных краін, які праходзіў тут, былі прадстаўлены савецкія фільмы «Балада пра салдата» і «Асенні марафон»; «КАПЕНГАГЕН. Дэманстрацыяй фільма «Сэрца маці» пачаўся ў дацкай сталіцы тыдзень савецкага кіно. Ён быў арганізаваны па ініцыятыве таварыства «Данія — СССР»; «УЛАН-БАТАР. Тут адбылася цырымонія перадачы савецкіх мастацкіх і дакументальных фільмаў пра Леніна ў дар Улан-Батарскаму музею У. І. Леніна. Сярод іх — «Ленін у кастрычніку», «Чалавек з ружжом», «Шостага ліпеня», «Апавяданні пра Леніна» і іншыя стужкі»...

І, нарэшце, разварот часопіса, прысвечаны стужцы «Кроч, краіна!». «Новы твор поліэкраннага, шмат у чым яшчэ эксперыментальнага віду кінавідовішча. Аўтары карціны А. Шэйн і Г. Брэнер, мастак Г. Агаянц у садружнасці з вялікай групай аператараў стварылі яскравы, кідкі, публіцыстычна насычаны кінаманалог аб вялікай нашай краіне, аб непарушным адзінстве шматнацыянальнага савецкага народа, аб яго самаадданай працы, творчым імкненні ў імя перамогі камуністычных ідэалаў. «Я, ты, он, она, вместе — целая страна» — гэтыя словы папулярнай песні, што гучаць з экрана, становяцца лейтматывам святочна-узвышанага, маляўнічага відовішча...»

Пра «гэта»

Прапануем вам адну з публікацый сёмага нумара «ИК» за гэты год — неардынарныя меркаванні Сяргея Фаміна пад назвай «Зялёны секс».

Аднойчы вельмі прыстойная кампанія сабралася, каб паглядзець фільм «пра гэта», зняты па заказу Міністэрства аховы здароўя СССР, які абяцаў трактаваць «гэта» з выключна здаровага боку. Але калі з'явіўся цітр «Каханне, эротыка, секс», прыстойная кампанія пачала хвалявацца. Слова «каханне», напісанае чырвонымі літарамі, было ўспрынята нармальна. Жоўтая «эротыка» — таксама. Але «секс», накрэслены зялёным, чамусьці абудзіў павышаную цікавасць...

Грамадства хвалюецца — секс ідзе. І гэтае павышанае хваляванне яўна залішняе ў адносінах да таго, што рэальна прапануе кінематограф. Але факт тым не менш знамянальны — некалькі кадраў агаленых акцёраў, што часам уключаюцца ў мастацкія фільмы, і дзве-тры дакументальныя стужкі ўзрушылі айчынную свядомасць да стану, у якім палічыла неабходным пачаць дзейнічаць урадавая камісія.

Чамусьці ўсё кола праблем стала акрэсліваць словам «эротыка», «эратычны» і, зразумела, «псеўдаэратычны», з такім выглядам, быццам той жа «секс», што ў перакладзе з лацінскай абазначае проста «пол», для нас усё яшчэ малапрымальны, чужы і звязаны выключна з распусным бокам справы...

Думаецца, што гэтыя тэрміналагічныя тонкасці — водгук ідэалагічных намаганняў дваццаціпяцігадовай даўнасці. У той час выкрывалі «так званую сексуальную рэвалюцыю», якая праходзіла «там»...

Наогул, «у іх» ўсё гэта ўжо было, і гэта адставанне — адна з прычын раздражнення, з якім успрымаецца так званая эратычная тэма. Эратычныя сцэны ў «іх» кіно адскандалілі сваё да сярэдзіны 1960-х гадоў і сталі нормай. Мы ж вымушаны перажываць ўсё гэта са спазненнем на цэлае пакаленне...

Між тым, прычына пераўзбуджэння, з якім заўсёды дэбатуюцца падобныя тэмы, мабыць, у іншым — у тым, што тэма полу была заўсёды быццам лішняй для нашага мастацтва і праходзіла ў ім па неабходнасці, у якасці так званага «ўцяпляльніка» больш важных тэм, якія «важнейшае з мастацтваў» заклікана было прапагандаваць. Сексуальнасць, здаровая праява дарослага актыўнага чалавека проста не прымаліся ў разлік. Грамадства быццам абыходзіла дарослага чалавека сваёй увагай, яно складалася з падлеткаў, якіх належыла навучыць жыццёвым ісцінам і якіх можна было б пакараць за любую непаслухмянасць, а таксама старых патрыярхаў, якія ажыццяўлялі кантроль і кіраўніцтва...

І ўсё жыццё савецкаму чалавеку не давала спакою гэта сістэма забаронаў не толькі ў адносінах праблем полу. Уся гісторыя апошніх сямідзесяці гадоў — гэта гісторыя чакання, падрыхтоўкі да сапраўднага жыцця, якога цяпер па нейкіх прычынах няма, але якое калі-небудзь прыйдзе. І гэта адчуванне, што наша жыццё нейкае несапраўднае, часовае, пераходнае, ужо само па сабе стварала неабходнасць абмежаванняў. Савецкаму чалавеку па вызначэнню было рана глядзець заходняе кіно, чытаць Бердзяева і Ніцшэ, мець рахунак у банку і г. д. Сапраўдная сям'я яму таксама не была прызначана: я ўспамінаю ў гэтай сувязі даваенны фільм «Партыйны білет» — муж апынуўся шпіёнам, і жонка, якая жонкай у поўным сэнсе гэтага слова ніколі не была, з захаплен[illegible] перадае спадарожніка жыцця [illegible]укі ўлад. Гаварыць пры гэтым а[illegible]ейкай сексуальнай культуры бы[illegible]б проста не да месца.

І калі ўжо размова [illegible]шла пра жанчыну, у якой па г[illegible]істычнай традыцыі ўвасабляўс[illegible]ратычны пачатак, дык, як мне зд[illegible]ца, адзіны арыгінальны жано[illegible]тып, які быў створаны ў савец[illegible] кіно, — гэта тып жанчыны-ваяў[illegible]ы, жанчыны, прабачце, забойц[illegible]аша Анка, напрыклад, проста жыве з кулямётам...

Бадай што ўся дыскусія па эротыцы і абмяжоўваецца менавіта тым, што агаленыя акцёры і актрысы сталі цяпер з'яўляцца ў нашых фільмах. І ў гэтым таксама выяўляецца пэўная непаўнацэннасць, бо калі паспрабаваць разгледзець тое, што робіцца ў нашым кіно з пункту гледжання «агульначалавечнасці», дык агаленае цела даўно прысутнічае на сусветных кінаэкранах і нашы поспехі тут вельмі сціплыя і вельмі «падлеткавыя»... Сваю ролю адыгрывае, вядома, і нязменнае — «у нас». Як жа гэта — на нашых студыях, нашы цудоўныя акцёры і нашы цудоўныя актрысы вымушаны працаваць у такіх дзіўных касцюмах. Але тады б неабходна было пагаварыць, нарэшце, і пра нашых натуршчыкаў і натуршчыц, якія ў тым самым выглядзе служаць мадэлямі для нашых жа мастакоў, і ніхто яшчэ не здагадаўся папракнуць іх у страшэннай амаральнасці. Прафесійны абавязак, не больш...

На жаль і, здаецца, надоўга на жаль. Усё, што мае дачыненне да тэмы эротыкі і ў фільмах, і ў палеміцы з іх нагоды, да эротыкі не мае амаль ніякіх адносін. Тыя баязлівыя парасткі, якія прабіваюцца зараз на экранах, у большасці выпадкаў — толькі своеасаблівы пратэст кінематаграфістаў супраць былых забаронаў, і менавіта таму эротыка прасякнута ў нас духам адмаўлення, Эрасу наогул не ўласцівым.

БЕЛАРУСКІ УНІВЕРСІТЭТ

Цана 5 кап.

Мінская паліграфічная фабрыка «Чырвоная зорка» МВПА імя Я. Коласа.

3 кастрычніка
Зак. 2073.
Т. 1000 экз.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСІТЭЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБРУЙСКАЯ. 9, ПАВЕРХ 4, ПАКОІ 74-75.
ТЭЛЕФОН 20-68-27.

Рэдактар
М. Г. ЗАГОРСКАЯ.